GERARD HOGAN
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2020. október 8.[1]

C-440/19. P. sz. ügy

Pometon SpA
kontra

Európai Bizottság

„Fellebbezés – Megállapodások, döntések és összehangolt magatartások – Az acél koptatóanyagok európai piaca – Kétoldalú és többoldalú kapcsolatfelvételekben való részvétel az árak Európai Gazdasági Térség (EGT) területén történő összehangolása céljából – Időben eltolt »hibrid« eljárás – Az Európai Unió Alapjogi Chartája – 41. cikk – A Bizottság pártatlanságának elve – 48. cikk – Az ártatlanság vélelme – Indokolási kötelezettség – Egységes és folyamatos jogsértés – Egyenlő bánásmód – Korlátlan felülvizsgálati jogkör”

I. Bevezetés

1. Fellebbezésében a Pometon SpA (a továbbiakban: Pometon vagy fellebbező) az Európai Unió Törvényszéke 2019. március 28-i Pometon kontra Bizottság ítéletének (T-433/16, EU:T:2019:201, a továbbiakban: megtámadott ítélet) hatályon kívül helyezését kéri. A Törvényszék az említett ítéletben megsemmisítette az EUMSZ 101. cikk és az [Európai Gazdasági Térségről (EGT) szóló megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (AT.39792 – „acél koptatóanyagok” ügy) 2016. május 25-én hozott C(2016) 3121 final bizottsági határozat (a továbbiakban: vitatott határozat) 2. cikkét, a Pometonnal szemben kiszabott bírság összegét pedig 3 873 375 euróban határozta meg. A Pometon másodlagosan a kiszabott bírság csökkentését kéri a Bíróságtól.

2. Jóllehet a jelen indítványban végzett elemzésemet az első és a negyedik fellebbezési jogalapra (valamint a fellebbező által e jogalapok alátámasztása céljából felvetett két jogkérdésre) kívánom összpontosítani, az első jogalapra adott válaszom alapján az első jogalappal összefüggésben meg fogom vizsgálni a második és a harmadik fellebbezési jogalapot is. Az első jogalap arra vonatkozik, hogy meddig terjed a Bizottság pártatlanságának kötelezettsége az úgynevezett „hibrid” eljárásban. A negyedik fellebbezési jogalap ezzel szemben arra vonatkozik, hogy a bírság összegének ilyen típusú eljárás keretében történő megállapítása során miként kell alkalmazni az egyenlőség elvét.

3. A „hibrid eljárás” olyan eljárás, amelyben a Bizottság párhuzamosan folytatja le a Bizottság által az [EUMSZ 101. és 102. cikk] alapján folytatott eljárásokról szóló, 2004. április 7-i 773/2004/EK bizottsági rendelet (HL 2004. L 123., 18. o.; magyar nyelvű különkiadás: 8. fejezet, 3. kötet, 81. o.) - amelyet a kartellügyekben folytatott vitarendezési eljárásokkal kapcsolatban módosított a 2008. június 30-i 622/2008/EK bizottsági rendelet[2] - 10a. cikke szerinti vitarendezési eljárást és a[z] [EUMSZ 101. és EUMSZ 102. cikkben] meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002.

1 Eredeti nyelv: angol.

2 HL 2008. L 171., 3. o.

december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet[3] 7. cikke szerinti normál közigazgatási eljárást. Jóllehet ez az eljárás már eredményezett olyan bizottsági határozatokat, amelyek jogszerűségét a Törvényszék előtt (valamint fellebbezés keretében) vitatták,[4] ez az első alkalom, hogy a Bíróságnak ténylegesen a szóban forgó „hibrid eljárás" által felvetett egyes konkrét kérdésekkel kell majd foglalkoznia.

II. Jogi háttér

A. Az 1/2003 rendelet

4. Az 1/2003 rendelet 7. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Ha [a] panasz vagy saját kezdeményezése alapján eljáró Bizottság megállapítja a[z] [EUMSZ] [101]. vagy [102. cikk] megsértését, határozatban felszólíthatja, az érintett vállalkozásokat és vállalkozások társulásait, hogy fejezzék be a jogsértést. E célból az elkövetett jogsértéssel arányos, a jogsértés tényleges megszüntetéséhez szükséges mértékű, magatartásra vonatkozó vagy szerkezeti jogorvoslati intézkedéseket [helyesen: korrekciós intézkedéseket] tehet. […]"

5. E rendelet 23. cikkének (2) és (3) bekezdése a következőképpen szól:

„(2) A Bizottság határozattal bírságot szabhat ki a vállalkozásokra vagy vállalkozások társulásaira, amennyiben azok akár szándékosan, akár gondatlanságból:

a) megsértik a[z] [EUMSZ] [101]. vagy [102. cikket] […]

[…]

A jogsértésben részt vevő vállalkozások és vállalkozások társulásai tekintetében a bírság egyenként nem haladhatja meg az előző üzleti év teljes forgalmának 10%-át.

[…]

(3) A bírság mértékének meghatározásakor tekintetbe kell venni mind a jogsértés súlyát, mind annak időtartamát."

B. A 773/2004 rendelet

6. A 773/2004 rendelet „Vitarendezési eljárás kartellügyekben" címet viselő 10a. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Az [/2003] rendelet 11. cikkének (6) bekezdése szerinti eljárás megindítását követően a Bizottság határidőt állapíthat meg, amelyen belül a felek írásban nyilatkozhatnak, hogy készek egy esetleges vitarendezési beadvány benyújtása céljából vitarendezési megbeszéléseken részt venni. Az említett határidő lejárta után beérkezett válaszokat a Bizottság nem köteles figyelembe venni.

[…]

3 HL 2003. L 1., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás: 8. fejezet, 2. kötet, 205. o.

4 Itt említhetők a következők: a Törvényszék 2015. május 20-i Timab Industries és CFPR kontra Bizottság ítélete (T-456/10, EU:T:2015:296) (fellebbezési eljárásban: 2017 január 12-i Timab Industries és CFPR kontra Bizottság ítélet, C-411/15 P, EU:C:2017:11); 2017. november 10-i Icap és társai kontra Bizottság ítélete (T-180/15, EU:T:2017:795) (fellebbezési eljárásban: 2019. július 10-i Bizottság kontra Icap Management Services és Icap New Zealand ítélet, C-39/18 P, EU:C:2019:584).

(2) A vitarendezési megbeszéléseken részt vevő feleket a Bizottság tájékoztathatja a következőkről:

a) a velük szemben felhozni kívánt kifogások;

b) a tervezett kifogások megállapításához felhasznált bizonyítékok;

c) az ügy aktájában az adott pillanatban szereplő bármely meghatározott, hozzáférhető dokumentum nem bizalmas változata, amennyiben a fél kérése indokolható azzal, hogy a fél e dokumentumok segítségével tudja kialakítani álláspontját a kartell működésének egy bizonyos időszaka vagy bármely más meghatározott szempontja tekintetében; valamint

d) a lehetséges bírságok mértéke.

[…]

Amennyiben a vitarendezési megbeszélések folytatódnak, a Bizottság határidőt állapíthat meg, amelyen belül a felek – a vitarendezési megbeszélések eredményeit tükröző, valamint a[z] [EUMSZ 101. cikk] szerinti jogsértésben való részvételüket és az ezzel kapcsolatos felelősségüket elismerő vitarendezési beadvány benyújtásával – elkötelezhetik magukat a vitarendezési eljárás követése mellett. […]

(3) Amennyiben a felek számára megküldött kifogásközlés tükrözi az általuk benyújtott vitarendezési beadványok tartalmát, a kifogásközlésre az érintett felek által, a Bizottság által megállapított határidőn belül adott írásos válaszban meg kell erősíteniük, hogy a nekik címzett kifogásközlés tükrözi a vitarendezési beadványukban foglaltakat. A Bizottság ezt követően – és az 1/2003 rendelet 14. cikke szerint a versenykorlátozó magatartásokkal és erőfölénnyel foglalkozó tanácsadó bizottsággal folytatott konzultáció után – elfogadhatja az 1/2003 rendelet 7. és 23. cikke szerinti határozatot.

(4) Amennyiben a Bizottság úgy találja, hogy az eljárás hatékonysága nem javul, az eljárás során bármikor határozhat úgy, hogy a vitarendezési megbeszéléseket egy konkrét ügyben – akár az ügy egésze, akár csak egy, vagy néhány fél tekintetében – beszünteti.”

C. A vitarendezési eljárások lefolytatásáról szóló közlemény

7. A 773/2004 rendelet alkalmazásának szabályait az 1/2003/EK tanácsi rendelet 7. és 23. cikke szerint kartellügyekben hozott határozatok elfogadása érdekében folytatott vitarendezési eljárások lefolytatásáról szóló 2008. július 2-i bizottsági közlemény[5] (a továbbiakban: a vitarendezési eljárások lefolytatásáról szóló közlemény) rögzítette.

8. A vitarendezési eljárások lefolytatásáról szóló közlemény 32. pontja szerint „amennyiben a Bizottság úgy dönt, hogy e közlemény keretében a vitarendezésért megjutalmazza valamelyik felet, a kiszabandó bírság összegét 10%-kal csökkenti, miután az 1/2003/EK rendelet 23. cikke (2) bekezdésének a) pontja alapján kiszabott bírságok megállapításáról szóló iránymutatásra [HL 2006. C 210., 2. o.; a továbbiakban: 2006. évi iránymutatás] tekintettel alkalmazta a 10%-os felső határértéket. […]”

D. A 2006. évi iránymutatás

9. A 2006. évi iránymutatás azt a módszertant határozza meg, amelyet a Bizottság az EUMSZ 101. vagy EUMSZ 102. cikk rendelkezéseit akár szándékosan, akár gondatlanságból megsértő vállalkozásokra vagy vállalkozások társulásaira kiszabandó bírságok megállapítása céljából alkalmaz.

5 HL 2008. C 167., 1. o.

10. A 2006. évi iránymutatás 37. pontja akként rendelkezik, hogy „bár a jelen Iránymutatás meghatározza az általános módszertant a bírságok megállapítását illetően, azonban az egyes ügyek egyedisége vagy egy bizonyos ügy esetében az elrettentő hatás elérésének szükségessége okán a Bizottság eltérhet ezektől a módszerektől, valamint a 21. pontban megszabott határértékektől.”

III. A jogvita előzményei és a vitatott határozat

11. A jogvita előzményeit és a vitatott határozat lényeges elemeit a megtámadott ítélet 1–21. pontja rögzítette. Ezek a következőképpen foglalhatók össze:

12. A Pometon egy fémfeldolgozásra szakosodott olasz társaság. 2007. május 16-ig volt aktív az acél koptatóanyagok piacán, amikor is a fémfeldolgozási üzletágát eladta egy versenytársának, a Winoa SA francia társaságnak. Ebben az időpontban a Pometon fent hivatkozott tevékenységét ugyanis átadták a Winoa-csoport tulajdonában álló Pometon Abrasives Srl társaságnak.

13. Az acél koptatóanyagok különálló, gömbölyű (acélgolyó) vagy szögletes (acélzúzalék) acélrészecskék. Azokat elsősorban az acéliparban, a gépjárműiparban, a kohászatban, a petrolkémiában és a kővágásban alkalmazzák és hulladékacélból állítják elő.

A. A vizsgálati eljárás a vitarendezési határozat meghozataláig

14. 2013. január 16-án a Bizottság a 773/2004 rendelet 2. cikkének megfelelően megindította az 1/2003 rendelet 11. cikkének (6) bekezdésében előírt vizsgálati eljárást a Pometonnal, az Ervin Industries Inc. egyesült államokbeli cégcsoporttal (a továbbiakban: Ervin), a Winoával, valamint az MTS GmbH és Würth GmbH német társaságokkal szemben, hogy vitarendezési megbeszéléseket folytasson velük.

15. Az öt fél megerősítette azon szándékát, hogy vitarendezési megbeszéléseken vegyen részt. 2013. február és december között vitarendezési megbeszélésekre került sor az egyes felek és a Bizottság között. E megbeszélések során a Bizottság tájékoztatta a feleket az utóbbiakkal szemben felhozni kívánt kifogások lényegéről, és ismertette a Bizottság iratanyagában szereplő, ezen esetleges kifogások alátámasztására szolgáló főbb bizonyítékokat. A Bizottság a valószínűsíthetően kiszabandó bírságok becsült mértékét is ismertette a felekkel.

16. 2014. januárban az érintett vállalkozások határidőben benyújtották vitarendezési beadványaikat, a Pometon kivételével, amely úgy döntött, hogy kivonul ebből az eljárásból. 2014. február 13-án a Bizottság kifogásközlést küldött az állítólagos kartellben részt vevő másik négy fél mindegyikének, 2014. április 2-án pedig az 1/2003 rendelet 7. és 23. cikke alapján meghozta velük szemben a C(2014) 2074 final vitarendezési határozatot (a továbbiakban: vitarendezési határozat).

B. A vitatott határozat

17. 2014. december 3-án a Bizottság kifogásközlést küldött a Pometon részére. 2016. május 25-én a Bizottság az 1/2003 rendelet 7. és 23. cikke alapján meghozta a vitatott határozatot.

18. A Bizottság ezzel a határozattal megállapította, hogy 2003. október 3. és 2007. május 16. között a Pometon akár közvetlenül, akár a képviselői, akár pedig két leányvállalata, a Pometon España SA és a Pometon Deutschland GmbH képviselői útján részt vett egy olyan kartellben, amely a fent említett négy másik vállalkozással – jelesül az Ervinnel, a Winoával, az MTS-szel és a Würth-szel – kötött megállapodásokból vagy összehangolt magatartásokból állt, és amelynek elsődleges célja az acél koptatóanyagok árának az Európai Gazdasági Térség (a továbbiakban: EGT) területén történő összehangolása volt.

19. A határozat rendelkező részének szövege a következő:

„1. cikk

A Pometon SpA megsértette a[z] [EUMSZ 101. cikk] (1) bekezdését, valamint az EGT-Megállapodás 53. cikkének (1) bekezdését azáltal, hogy az acél koptatóanyagok ágazatában az árakat érintő egységes és folyamatos jogsértésben vett részt, amely abban állt, hogy az egész EGT-re kiterjedően összehangolta az árakkal kapcsolatos magatartását.

A jogsértés időtartama 2003. október 3. és 2007. május 16. közé esett.

2. cikk

Az 1. cikkben említett jogsértés miatt a Pometon SpA-val szemben a következő bírság került kiszabásra: 6 197 000 euró […]”

20. Lényegében a vitatott határozat egészéből az következik, hogy a Pometon, illetve a kartell többi résztvevője egyrészt egységes számítási módot vezettek be (a kartell első ága), amely lehetővé tette számukra a koptatóanyagok árának összehangolt emelését, a hulladék árának mutatói alapján (a továbbiakban: közös hulladékfelár). Másrészt ezzel párhuzamosan megállapodtak (a kartell második ága), hogy összehangolják magatartásukat a koptatóanyagok egyedi ügyfelekkel szemben érvényesített értékesítési árait illetően, vállalva különösen azt, hogy nem versengenek egymással árcsökkentések révén (a vitatott határozat (33), (37) és (57) preambulumbekezdése).

21. A szóban forgó jogsértés minősítését illetően a Bizottság úgy vélte, hogy az EUMSZ 101. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke folyamatos és egységes megsértéséről van szó. Nem pusztán arról van szó ugyanis, hogy a résztvevők valamennyi versenyellenes megállapodása az árak összehangolására vonatkozott és ugyanazokat a termékeket érintette, hanem azok ugyanolyan módon zajlottak le a jogsértés teljes időtartama alatt, vagyis 2003. október 3. és 2007. május 16. között, amikor a Pometon eladta a koptatóanyagok ágazatában fennálló tevékenységét a Winoának. Végül a jogsértésben részt vevő vállalkozások, valamint a nevükben eljáró személyek lényegében ugyanazok voltak (a vitatott határozat (107) és (166) preambulumbekezdése).

22. Végezetül, a Bizottság szerint e kartell célja a verseny korlátozása volt, jelentős hatással az érintett termék tagállamok, illetve az EGT-Megállapodás részesei közötti kereskedelmére (a vitatott határozat (142) és (154) preambulumbekezdése).

23. Ami a Pometon jogsértésben való részvételének időtartamát illeti, a Bizottság e részvétel kezdő időpontját 2003. október 3-ban jelölte meg. A Bizottság annak alapján, hogy a Pometon hivatalosan nem lépett ki az említett kartellből, úgy vélte, hogy a Pometon kartellben való részvétele 2007. május 16-ig tartott, amikor is eladta a koptatóanyagok ágazatában fennálló tevékenységét a Winoának (a vitatott határozat (160) és (166) preambulumbekezdése).

24. A 2006. évi iránymutatás alapján a Bizottság a Pometonnal szemben kiszabott bírság alapösszegét a Pometon által az EGT-országok piacain 2006-ban – vagyis a Pometon jogsértésben való részvételének a koptatóanyagokkal kapcsolatos tevékenysége francia versenytársa részére történő eladását megelőző utolsó évben – elért eladások értékének 16%-ában állapította meg.

25. Ez az arány egy 15%-os alapmértéknek felel meg, amelyet ezenkívül 1%-kal megnöveltek annak érdekében, hogy figyelembe vegyék a jogsértés egész EGT-t felölelő földrajzi kiterjedését. A bírság alapösszegének változó részét ezt követően 16%-os kiegészítő összeggel növelték, amelyet azért alkalmaztak, hogy elrettentsék a vállalkozásokat attól, hogy árösszehangoló megállapodásokat kössenek, a 2006. évi iránymutatás 25. pontjának megfelelően (a vitatott határozat (220) preambulumbekezdése).

26. Végül a 2006. évi iránymutatás 37. pontja alapján, amely lehetővé teszi a Bizottság számára, hogy eltérjen az említett iránymutatás által előírt módszerektől, ha ezt „az egyes ügyek egyedisége” igazolja, ezen intézmény módosította a bírság kiigazított alapösszegét (a vitatott határozat (228)–(231) preambulumbekezdése), ami 60%-os csökkentést eredményezett.

27. Végeredményben, amint az a vitatott határozat 2. cikkéből kitűnik, e számítást követően a Pometonnal szemben kiszabott bírság összege 6 197 000 euró volt.

IV. A Törvényszék előtti eljárás és a megtámadott ítélet

28. A fellebbező a Törvényszék Hivatalához 2016. augusztus 3-án benyújtott keresetlevelével elsődlegesen a vitatott határozat megsemmisítésére, másodlagosan pedig a vele szemben kiszabott bírság csökkentésére irányuló keresetet terjesztett elő.

29. A fellebbező a keresetének alátámasztása céljából öt jogalapot hozott fel.

30. Az első jogalappal az eljárás pártatlansága elvének, az ártatlanság vélelme elvének, valamint a védelemhez való jognak a megsértésére hivatkozott, amennyiben a Bizottság már a vitarendezési határozatban konkrét magatartásokat tulajdonított a fellebbezőnek, ezáltal előre meghatározva a vitatott határozatban vele szemben később felhozott vádakat.

31. A második jogalappal az EUMSZ 101. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke megsértésére, az indokolás hiányosságára és ellentmondásosságára, valamint a védelemhez való jog és a bizonyítási teherre vonatkozó szabályok megsértésére hivatkozott, amennyiben a Bizottság bizonyítékok nélkül tudta be a kartellben való részvételt a fellebbezőnek, amely abban soha nem vett részt.

32. A harmadik jogalappal az EUMSZ 101. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikkének megsértésére hivatkozik, amennyiben a Bizottság úgy ítélte meg, hogy a kartell cél általi versenykorlátozásnak minősül.

33. A Pometon a negyedik jogalapjával a kartellben való részvételének időtartamát vitatta.

34. Végezetül, a bírság törlésére vagy az összegének csökkentésére vonatkozó kereseti kérelmének alátámasztása céljából az ötödik jogalappal az indokolási kötelezettség, valamint az arányosság és az egyenlő bánásmód elvének megsértésére hivatkozott azzal kapcsolatban, hogy a Bizottság a 2006. évi iránymutatás 37. cikke alapján kivételesen kiigazította a bírság alapösszegét.

35. A Törvényszék a megtámadott ítélettel az első négy jogalapot elutasította, azonban az ötödik jogalapnak helyt adott. Ennélfogva megsemmisítette a vitatott határozat 2. cikkét, és a Pometonnal szemben kiszabott bírság eredeti 6 197 000 euró összegét 3 873 375 euró összegre csökkentette.

V. A felek kérelmei és a Bíróság előtti eljárás

36. Fellebbezésében a fellebbező azt kéri, hogy a Bíróság:

– helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet, a vitatott határozatot pedig semmisítse meg;

– másodlagosan helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet és csökkentse a fellebbezővel szemben kiszabott bírságot, mindenesetre pedig csökkentse ezt a bírságot, és

– a Bizottságot kötelezze a jelen eljárás és a Törvényszék előtti eljárás költségeinek viselésére.

37. A Bizottság azt kéri, hogy a Bíróság:

– a fellebbezést mint részben elfogadhatatlant és mint részben megalapozatlant utasítsa el;

– a fellebbezőt kötelezze a költségek viselésére.

VI. A fellebbezésről

38. A fellebbező a fellebbezésének alátámasztása céljából négy jogalapot hoz fel. A Pometon az első fellebbezési jogalapjával az eljárás pártatlansága elvének és az ártatlanság vélelme elvének megsértésére hivatkozik. A Pometon a második fellebbezési jogalapjával arra hivatkozik, hogy a Törvényszék nem alkalmazta megfelelően a bizonyítási teherrel kapcsolatos elveket és az ártatlanság vélelmének elvét, valamint hogy az indokolása hiányos és ellentmondásos. Ez utóbbiakra másodlagosan a harmadik fellebbezési jogalap alátámasztása céljából is hivatkozott annak érdekében, hogy a Pometon kartellben való részvételének időtartamával összefüggésben kiszabott bírság csökkentésére tegyen szert. Végezetül, a Pometon a negyedik fellebbezési jogalapjával azt állítja, hogy a bírság megállapításával összefüggésben megsértették az egyenlőség elvét, az ezzel kapcsolatos indokolás pedig ellentmondásos vagy elégtelen.

39. Azokat a jogkérdéseket, amelyekkel kapcsolatban a Bíróság kérte, hogy a jelen indítvány foglalkozzon velük, az első és a negyedik fellebbezési jogalap keretében tárgyalom meg. Ennélfogva először is a Bizottság pártatlansági kötelezettségének terjedelmére, másodszor pedig az egyenlőség elvének a bírság kiszámítása során történő alkalmazására fogok összpontosítani, mindezt azonban – mint azt a jelen indítvány bevezető részében is jeleztem – az úgynevezett „hibrid” eljárás sajátos kontextusában fogom megtenni.

A. Az eljárás pártatlanságának elvével és az ártatlanság vélelmének elvével kapcsolatos első fellebbezési jogalap

1. A felek érvei

40. A Pometon az első fellebbezési jogalapjával előadja, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 63–103. pontjában tévesen alkalmazta a jogot, amennyiben nem állapította meg, hogy a Bizottság megsértette az eljárás pártatlanságának elvét és az ártatlanság vélelmét. A Törvényszék ezáltal figyelmen kívül hagyta a pártatlanság elvét és az ártatlanság vélelmét.

41. A Pometon álláspontja szerint a vitatott határozat elfogadását megelőző eljárás olyan hibában szenvedett, amely a vitatott határozat jogellenességéhez vezetett. Ez a hiba állítólagosan a vitarendezési határozatból eredt, amely annak ellenére, hogy az állítólagos kartell Pometontól eltérő résztvevőire vonatkozik, a (26), (28), (29), (31) és (36)–(38) preambulumbekezdésében a Pometonra utal.

42. A Bizottság a vitarendezési határozatban konkrét magatartást tulajdonított a Pometonnak, ami a Törvényszék által a megtámadott ítélet 103. pontjában levont következtetéssel ellentétben képtelenné tette a Bizottságot arra, hogy a vitatott határozathoz vezető eljárásban pártatlan értékelést végezzen. A Törvényszék tehát megsértette a releváns ítélkezési gyakorlatot, különösen az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) 2014. február 27-i Karaman kontra Németország ítéletét (EC:ECHR:2014:0227JUD001710310, a továbbiakban: Karaman ítélet) és a Törvényszék 2017. november 10-i Icap és társai kontra Bizottság ítéletét (T-180/15, EU:T:2017:795, a továbbiakban: a Törvényszék Icap ítélete).

43. A Pometon álláspontja szerint a Törvényszék formai és érdemi okra alapozta e következtetését.

44. A Törvényszék a formát illetően a megtámadott ítélet 65. pontjában megállapította, hogy az ártatlanság vélelmének és a pártatlanság elvének megsértése fel sem merülhetett, mivel a Bizottság a vitarendezési határozat 4. lábjegyzetében kifejezetten kizárta a Pometon vétkességét. A Pometon azonban előadja, hogy a Karaman ítéletből és a Törvényszék Icap ítéletéből az következik, hogy a vitarendezési határozat 4. lábjegyzetéhez hasonló szerkesztési elővigyázatossági intézkedések nem elegendőek ahhoz, hogy elkerüljék a releváns határozaton kívül eső társaság felelősségével kapcsolatos félreértéseket.

45. A Törvényszék az ügy érdemét illetően a megtámadott ítélet 85. pontjában a Karaman ítéletre hivatkozott, amelynek értelmében meg kell győződni arról, hogy a vitarendezési határozatban a Pometon magatartására történő utalások szükségesek voltak-e a szóban forgó határozat címzettjei felelősségének megállapításához. A Törvényszék a megtámadott ítélet 79., 81. és 83. pontjában megállapította, hogy a Bizottság az említett ítélkezési gyakorlattal összhangban járt el. Az említett pontokban azonban a Törvényszék figyelmen kívül hagyta a Karaman ítélet 64. pontjában rögzített kritériumokat, amelyek értelmében ahhoz, hogy az ilyen hivatkozások összeegyeztethetők legyenek az ártatlanság vélelmével, azoknak szükségesnek vagy alapvető fontosságúnak kell lenniük a vádlottak bűnösségének megállapítása szempontjából. A Törvényszék azonban elfogadta az olyan hivatkozásokat, amelyek nem szükségesek, azonban „objektíve hasznosak lehetnek”, vagy amelyek a vitarendezésben részt vevő felek „kizárólagos felelősségének megállapítását szolgálják”.

46. A fellebbező ezzel összefüggésben előadja: ahhoz, hogy meg lehessen állapítani az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én aláírt európai egyezmény (a továbbiakban: EJEE) 6. cikke (2) bekezdésének megsértését, elegendő, ha a vitarendezési határozat indokolása arra utal, hogy a Bizottság az érintett vállalkozást vétkesnek tekinti, vagy ha a hivatkozás kétséget támaszt egy esetleges prejudikálás fennállását illetően. Ezenfelül a Pometon úgy véli, hogy – ellentétben azzal, hogy a Törvényszék az Icap ügyben hozott ítéletének figyelmen kívül hagyásával a megtámadott ítéletben megállapított – nem bír relevanciával az, hogy a Pometonra való hivatkozások állítólagosan nem tartalmaznak jogi minősítést. A fellebbező végül előadja, hogy a Bizottság által e tekintetben végzett prejudikálás egyértelműen kitűnik a vitarendezési javaslat szövegéből, amely a Pometonnak tulajdonított egyes magatartásokat „kartell[ek]ként” vagy „versenyellenes kapcsolatfelvételként” jellemzi.

47. A Bizottság álláspontja szerint e fellebbezési jogalap elfogadhatatlan, mivel a tényállás Törvényszék általi értékelésére vonatkozik (anélkül azonban, hogy a fellebbező azt állítaná, hogy a Törvényszék elferdítette a tényállást vagy a bizonyítékokat), vagy a Törvényszék előtt már felhozott érveket ismétel meg, a vitarendezési javaslattal kapcsolatos érvek pedig új kifogást képeznek. A Bizottság mindenesetre úgy véli, hogy az első fellebbezési jogalap megalapozatlan, mivel a Törvényszék helyesen alkalmazta a Karaman ítéletből és a Törvényszék Icap ítéletéből eredő ítélkezési gyakorlatot a jelen ügyre.

2. Elemzés

a) Az első fellebbezési jogalap elfogadhatóságáról

48. A Bizottság előadja, hogy az első fellebbezési jogalap főként amiatt elfogadhatatlan, hogy a tényállás értékelésével kapcsolatos vagy a Törvényszék előtt már felhozott érveket ismétel meg.

49. E tekintetben meg kell jegyezni, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata értelmében az EUMSZ 256. cikkből és a Bíróság alapokmánya 58. cikkének első bekezdéséből az következik, hogy kizárólag a Törvényszéknek van hatásköre egyrészt a tények megállapítására, kivéve azt az esetet, ha az elé terjesztett iratokból megállapításainak tárgyi pontatlansága következne, másrészt pedig e tények értékelésére. Amennyiben a Törvényszék állapította meg, illetve értékelte a tényállást, a Bíróság az EUMSZ 256. cikk alapján a tényállás Törvényszék általi jogi minősítésének és az abból levont jogi következtetésnek a felülvizsgálatára rendelkezik hatáskörrel. A Bíróság így nem rendelkezik általános

hatáskörrel a tényállás megállapítására. Főszabály szerint nem vizsgálhatja a Törvényszék által az e tényállás alátámasztása érdekében elfogadott bizonyítékokat sem. Ez az értékelése tehát – ezen elemek elferdítésének esetét kivéve – nem minősül jogkérdésnek, amely – mint ilyen – a Bíróság felülvizsgálatába tartozik. [6]

50. Az is igaz, hogy a fellebbezés másfelől elfogadhatatlan, amennyiben arra szorítkozik, hogy megismételje a Törvényszék előtt már felhozott jogalapokat és érveket, ideértve azokat is, amelyek az ezen igazságszolgáltatási fórum által kifejezetten elvetett tényeken alapulnak. Az ilyen fellebbezés ugyanis valójában pusztán a Törvényszékhez benyújtott keresetlevél újbóli megvizsgálására irányuló kérelemnek minősül, ami a fellebbezés keretében nem tartozik a Bíróság hatáskörébe. Ugyanakkor, ha a fellebbező az uniós jognak a Törvényszék általi értelmezését vagy alkalmazását kifogásolja, az elsőfokú eljárásban megvizsgált jogkérdések a fellebbezési eljárásban újból vita tárgyát képezhetik. Ha ugyanis a fellebbező ily módon nem tudná fellebbezését a Törvényszék előtt már felhasznált jogalapokra és érvekre alapítani, akkor a fellebbezési eljárás részben értelmét veszítené. [7]

51. A jelen ügyben a Pometon az első fellebbezési jogalap alátámasztása céljából felhozott érveivel lényegében azt állítja, hogy a Törvényszék megsértette az eljárás pártatlanságának elvét és az ártatlanság vélelmének elvét, mivel tévesen alkalmazta a Karaman ítéletből és a Törvényszék Icap ítéletéből eredő iránymutatásokat.

52. Számomra úgy tűnik, ezen érvek alapján a Bíróságnak meg kell vizsgálnia, hogy ezen ítéletek alkalmazhatók-e a hibrid eljárásokkal összefüggésben, ennek során pedig a szóban forgó ítélkezési gyakorlat tükrében lehetőség szerint felül kell vizsgálnia a tényállás Törvényszék általi jogi minősítését és az abból levont jogi következtetéseket.

53. Ilyen körülmények között – noha a Pometon egyes érvei a Törvényszék bizonyos ténymegállapításait kérdőjelezik meg, vagy hasonlók a Törvényszék előtt már felhozott érvekhez – az első fellebbezési jogalap a jogszabályoknak a Törvényszék általi értelmezésével és alkalmazásával kapcsolatos kérdéseket vet fel, ennélfogva az olyan jogkérdésekkel kapcsolatos, amelyeket a Bíróság a fellebbezési eljárás keretében felülvizsgálhat. Ezért a Bizottság azon érvének, amely szerint az első fellebbezési jogalap elfogadhatatlan, nem lehet helyt adni, leszámítva a Bizottság vitarendezési javaslatára vonatkozó állítást.

54. A Pometon ugyanis ezt az érvet először a fellebbezési eljárásban hozta fel. Az eljárási szabályzat 127. cikkének (1) bekezdése értelmében – amelyet ugyanezen szabályzat 190. cikkének (1) bekezdése értelmében fellebbezési eljárásban is alkalmazni kell – ezen állítás ennélfogva új, elfogadhatatlan jogalapot jelent, mivel az nem olyan jogi vagy ténybeli helyzetből származik, amely az eljárás során merült fel. [8]

b) Az első fellebbezési jogalap érdeméről

55. A Pometon az első fellebbezési jogalapjával előadja, hogy a Törvényszék a megtámadott ítéletben tévesen alkalmazta a jogot, amennyiben nem állapította meg, hogy a Bizottság megsértette az eljárás pártatlanságának elvét és az ártatlanság vélelmét. A Törvényszék ezzel maga is figyelmen kívül hagyta a pártatlanság elvét és az ártatlanság vélelmét.

56. Kétségtelen, hogy a fellebbező a fellebbezésének alátámasztása céljából hivatkozhat e két elvre.

6 Lásd e tekintetben: 2017. december 14-i EBMA kontra Giant (China) ítélet (C-61/16 P, EU:C:2017:968, 33. pont); 2018. szeptember 13-i ANKO kontra Bizottság ítélet (C-173/17 P, nem tették közzé, EU:C:2018:718, 23. pont).

7 Lásd e tekintetben: 2007. január 18-i PKK és KNK kontra Tanács ítélet (C-229/05 P, EU:C:2007:32, 32. pont); 2019. január 16-i Bizottság kontra United Parcel Service ítélet (C-265/17 P, EU:C:2019:23, 14. és 15. pont).

8 Lásd e tekintetben: 2008. december 18-i Coop de France Bétail et Viande és társai kontra Bizottság ítélet (C-101/07 P és C-110/07 P, EU:C:2008:741, 110. pont); 2014. április 10-i Areva és társai kontra Bizottság ítélet (C-247/11 P és C-253/11 P, EU:C:2014:257, 72. pont).

57. Jóllehet ugyanis a Bizottság nem tekinthető az EJEE 6. cikke értelmében vett „bíróságnak”, ez nem változtat azon, hogy a közigazgatási eljárás során ő is köteles tiszteletben tartani az Unió által biztosított alapvető jogokat, amelyek között szerepel a megfelelő ügyintézéshez való, az Európai Unió Alapjogi Chartájának (a továbbiakban: Charta) 41. cikkében szabályozott jog.[9] E rendelkezés ugyanakkor kimondja, hogy mindenkinek joga van többek között ahhoz, hogy ügyeit az Unió intézményei részrehajlás nélkül intézzék. A pártatlanság e követelménye magában foglalja egyrészt a szubjektív pártatlanságot abban az értelemben, hogy az ügyben eljáró érintett intézmény egyik tagja sem mutathat elfogultságot vagy személyes előítéletet, másrészt pedig az objektív pártatlanságot abban az értelemben, hogy az intézménynek e tekintetben megfelelő biztosítékokat kell nyújtania az összes jogszerű kétely kizárására.[10]

58. Emellett az ártatlanság vélelme az uniós jog olyan általános elvét képezi, amely ma a Charta 48. cikkének (1) bekezdésében szerepel. Márpedig a Bíróság ítélkezési gyakorlatából következik, hogy ez az elv alkalmazandó azokban a vállalkozásokat érintő, versenyszabályok megsértésére vonatkozó eljárásokban, amelyek bírság vagy kényszerítő bírság megállapításához vezethetnek.[11]

59. E tekintetben azt is meg kell jegyezni, hogy az ártatlanság vélelmét a Charta 48. cikke biztosítja, amely az EJEE 6. cikke (2) és (3) bekezdésének felel meg, amint az a Chartához fűzött magyarázatokból kitűnik. Ebből következik, hogy a Charta 52. cikke (3) bekezdésének megfelelően az EJEE 6. cikkének (2) és (3) bekezdését figyelembe kell venni a Charta 48. cikkének értelmezéséhez a védelem minimális szintjeként.[12]

60. Ilyen körülmények között tehát a „hibrid eljárások”, vagyis olyan eljárások kontextusában, amelyekben a Bizottság egymással párhuzamosan folytat le vitarendezési eljárást és normál közigazgatási eljárást, releváns szempontot képez a Karaman ítélet, amely azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy az ártatlanság vélelmének az EJEE 6. cikkének (2) bekezdése által védett elvét sérthetik-e az elkülönített eljárásokban érintett vádlott-társakkal szemben meghozott ítéletben tett olyan megállapítások, amelyek nem rendelkeznek jogi kötőerővel egy másik személlyel szemben jelenleg folyamatban lévő vagy jövőbeni büntetőeljárásban.

61. Ez annál is inkább releváns, mivel a Bíróság az ezen ítéletből eredő követelményeket már beépítette a Charta 48. cikkével kapcsolatos saját ítélkezési gyakorlatába.

62. A Bíróság ugyanis a 2019. szeptember 5-i AH és társai (Ártatlanság vélelme) ítéletben (C-377/18, EU:C:2019:670) elismerte, hogy az EJEB a Karaman ítéletben megállapította, hogy az ártatlanság vélelmének elve sérül, ha a vádlottra vonatkozó bírósági határozat vagy *hivatalos nyilatkozat* – jogerős elítélés hiányában – olyan egyértelmű nyilatkozatot tartalmaz, amely szerint az érintett személy elkövette a szóban forgó bűncselekményt.[13]

63. Ahogyan azt a Bíróság megjegyezte, az EJEB is elismerte, hogy az összetett büntetőeljárásokban, amelyek több olyan gyanúsított ellen folynak, akiknek a felelősségét nem lehet egyetlen eljárásban elbírálni, előfordulhat, hogy a vádlottak bűnösségének értékelése érdekében a nemzeti bíróságnak szükségképpen említést kell tennie harmadik személyek részvételéről, akiknek a felelősségét esetleg

9 Lásd e tekintetben: 2013. július 11-i Ziegler kontra Bizottság ítélet (C-439/11 P, EU:C:2013:513, 154. pont).

10 Lásd e tekintetben: 2013. július 11-i Ziegler kontra Bizottság ítélet (C-439/11 P, EU:C:2013:513, 155. pont).

11 Lásd e tekintetben: 2012. november 22-i E.ON Energie kontra Bizottság ítélet (C-89/11 P, EU:C:2012:738, 72. és 73. pont); 2017. február 16-i Hansen & Rosenthal and H & R Wax Company Vertrieb kontra Bizottság ítélet (C-90/15 P, nem tették közzé, EU:C:2017:123, 18. pont).

12 Lásd e tekintetben: 2019. szeptember 5-i AH és társai (Ártatlanság vélelme) ítélet (C-377/18, EU:C:2019:670, 41. pont).

13 Lásd e tekintetben: 2019. szeptember 5-i AH és társai (Ártatlanság vélelme) ítélet (C-377/18, EU:C:2019:670, 43. pont); Karaman ítélet, § 63.

külön eljárásban fogják elbírálni. Ugyanakkor pontosította, hogy amennyiben harmadik személyek érintettségére vonatkozó tényekre kell hivatkozni, az eljáró bíróságnak kerülnie kell, hogy több információt közöljön, mint ami az előtte folyamatban lévő eljárásban vádolt személyek büntetőjogi felelősségének elemzéséhez szükséges. [14]

64. Ebben az összefüggésben a Bíróság megjegyezte, hogy az EJEB kiemelte az igazságügyi hatóságok által használt kifejezések, valamint megfogalmazásuk konkrét körülményeinek, illetve a szóban forgó eljárás jellegének és körülményeinek fontosságát. [15] Ismételten csak az EJEB álláspontja szerint ez az oka annak, hogy az ilyen ügyekben a bírósági határozatok indokolása különösen fontos: olyan módon kell megfogalmazni, hogy elkerülhető legyen az érintett harmadik személyek bűnösségével kapcsolatos potenciális prejudikálás, amely veszélyeztetheti az ezen személlyel szemben felhozott vádaknak egy külön eljárásban történő méltányos elbírálását. [16]

65. A Bíróság ezen ítélkezési gyakorlatra tekintettel arra a következtetésre jutott, hogy a büntetőeljárás során az ártatlanság vélelme egyes vonatkozásainak és a tárgyaláson való jelenlét jogának megerősítéséről szóló, 2016. március 9-i 2016/343/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv [17] 4. cikkének (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes az, ha a vádalku, amelyet a nemzeti bíróságnak jóvá kell hagynia, megemlíti a vádalkut kötő és ezáltal a bűnösségét beismerő vádlotton kívüli vádlottak elkövetésben való részvételét. Ez olyan körülmények esetén engedhető meg, ha e többi vádlott felelősségét külön eljárásban fogják elbírálni, és azonosításuk két feltételhez kötött. Egyrészt ez az említés szükséges a vádalkut kötő személy büntetőjogi felelősségének elemzéséhez, másrészt pedig, a vádalku egyértelműen megjelöli, hogy az említett vádlottak ellen külön eljárás van folyamatban, és hogy bűnösségüket jogszerűen nem állapították meg. [18]

66. A Bíróság e tekintetben hozzáfűzte, hogy annak vizsgálatához, hogy az ártatlanság vélelmét tiszteletben tartották-e, a bírósági határozatot mindig az indokolásával *együtt* kell megvizsgálni, és figyelembe kell venni azokat a sajátos körülményeket, amelyek között e határozatot elfogadták. Ahogyan ugyanis azt a Bíróság kifejtette, valamely bírósági határozat egyes szakaszaiban a vádlott-társak bűnösségének hiányára történő kifejezett hivatkozás kiüresedne, ha e határozat más részei alkalmasak lennének a bűnösségük idő előtti kifejezésére. [19]

67. Ezt a keretet nyilvánvalóan át kell ültetni a „hibrid eljárások” kontextusába. E keret ugyanis az EJEE 6. cikke (2) bekezdésének EJEB általi értelmezésén alapul, és már alkalmazták olyan rendelkezésre, amely az ugyanazon tényállással kapcsolatos, időben azonban elkülönülő két eljárás hasonló kontextusában a Charta 48. cikke által előírt biztosítékokat ültette át az uniós jogrendbe. Mivel egyértelműen megállapítást nyert, hogy az ártatlanság vélelme az uniós jog olyan általános elvét képezi, amely ma a Charta 48. cikkének (1) bekezdésében szerepel, és az alkalmazandó a versenyszabályok megsértésére vonatkozó eljárásokban, [20] nem lenne következetes, ha a hibrid eljárásokra eltérő követelményeket alkalmaznának.

14 Lásd e tekintetben: 2019. szeptember 5-i AH és társai (Ártatlanság vélelme) ítélet (C-377/18, EU:C:2019:670, 44. pont); Karaman ítélet, § 64.

15 Lásd e tekintetben: 2019. szeptember 5-i AH és társai (Ártatlanság vélelme) ítélet (C-377/18, EU:C:2019:670, 43. pont); Karaman ítélet, § 63.

16 Lásd e tekintetben: 2019. szeptember 5-i AH és társai (Ártatlanság vélelme) ítélet (C-377/18, EU:C:2019:670, 44. pont); Karaman ítélet, § 65.

17 HL 2016. L 65., 1. o. E rendelkezés értelmében: „[a] tagállamok megteszik a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy egészen addig, amíg a gyanúsítottak vagy a vádlottak bűnösségét jogszerűen meg nem állapították, a hatóságok nyilvános nyilatkozatai, valamint az igazságügyi határozatok – a bűnösséget megállapító határozatokat kivéve – ne utaljanak az említett személyekre úgy, mintha bűnösök lennének. Ez nem érinti azokat a vádhatósági cselekményeket, amelyek célja a gyanúsított vagy a vádlott bűnösségének bizonyítása, és nem érinti azokat az igazságügyi vagy más illetékes hatóság által meghozott eljárási természetű előzetes határozatokat sem, amelyek gyanún vagy terhelő bizonyítékokon alapulnak.”

18 Lásd e tekintetben: 2019. szeptember 5-i AH és társai (Ártatlanság vélelme) ítélet (C-377/18, EU:C:2019:670, 45. pont).

19 Lásd e tekintetben: 2019. szeptember 5-i AH és társai (Ártatlanság vélelme) ítélet (C-377/18, EU:C:2019:670, 46. pont).

20 Lásd e tekintetben: 2012. november 22-i E.ON Energie kontra Bizottság ítélet (C-89/11 P, EU:C:2012:738, 72. és 73. pont); 2017. február 16-i Hansen & Rosenthal és H & R Wax Company Vertrieb kontra Bizottság ítélet (C-90/15 P, nem tették közzé, EU:C:2017:123, 18. pont).

68. Ilyen körülmények között nem vitatható, hogy a Törvényszék a megtámadott ítéletben különös figyelmet szentelt a Bizottság által a vitarendezési határozatban alkalmazott szóhasználatnak. Gondot fordított arra, hogy felülvizsgálja a fent említett két feltételt, jelesül azt, hogy a Pometon említése szükséges volt a megállapodást megkötő többi vállalkozás jogi felelősségének elemzéséhez, másrészt pedig annak egyértelmű megjelölését, hogy a Pometon ellen külön eljárás van folyamatban, és hogy a vétkességét jogszerűen még nem állapították meg (lásd a megtámadott ítélet 72., 74., 77., 81. és 85. pontját).

69. A második feltételt illetően a Törvényszék nem tévedett, amikor a megtámadott ítélet 65., 82. és 83. pontjában úgy ítélte meg, hogy a Bizottság a vitarendezési határozatban egyértelműen megállapította, hogy a Pometon olyan vállalkozás, amellyel szemben a rendes eljárás folyik, nem pedig a vitarendezési eljárás (lásd a vitarendezési határozat 2.2.5. pontját), és hogy a Bizottság a vitarendezési eljárás kontextusában a Pometon felelősségét kifejezetten kizárta (lásd a vitarendezési határozat 4. lábjegyzetét).

70. Mindazonáltal arra az álláspontra helyezkedem, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot azon tényezők minősítése során, amelyek igazolnák annak szükségességét, hogy a vitarendezési határozat hivatkozásokat tartalmazzon a Pometonra, továbbá tévesen alkalmazta a jogot az e tényezőkből a megtámadott ítélet 84., 90. és 103. pontjában levont jogi következtetéseket illetően is. A következő okokból jutottam erre a következtetésre.

71. Először is, amikor a Törvényszék ahhoz a formális megfontoláshoz ragaszkodott, amely szerint a vitarendezési határozat Pometonra utaló pontjai nem tartalmaznak jogi minősítést, a határozatot formálisan és szűkítően értelmezte, miközben – mint azt korábban kiemeltem – az ilyen fajta határozatot és annak indokolását együtt, a határozat elfogadása sajátos körülményeinek tükrében kell elemezni.

72. Ahogyan azt a Törvényszék maga is elismerte, bizonyos olyan szövegrészek, amelyek valamely határozatnak a tényállást rögzítő részében szerepelnek, mindazonáltal igen egyértelműen feltárhatják a Bizottságnak a vállalkozás szóban forgó jogsértő magatartásban való részvételével kapcsolatos álláspontját.[21] Anélkül, hogy ilyen messzire mennénk, az ártatlanság vélelmének elve már azzal is sérülhet, ha valamely bírósági határozat, vagy a konkrét esetben a Bizottság határozatának indokolása nem olyan módon van megfogalmazva, hogy elkerülhető legyen az érintett harmadik személyek bűnösségével kapcsolatos potenciális prejudikálás.[22] Az EJEB ítélkezési gyakorlata szerint ugyanis az ártatlanság vélelmének elve akkor is sérül, ha a vádlottra vonatkozó bírósági határozat vagy hivatalos nyilatkozat olyan *álláspontot* – a Kamaran ítélet francia nyelvű változatában „*le sentiment-t*” – *tükröz*, amely szerint az érintett személy bűnös.[23]

73. Természetesen a vitarendezési határozatot a teljességre törekedve kell értelmezni. Így például pusztán az, hogy alkalmanként nem szerencsés kifejezés vagy fordulat szerepel a dokumentumban, nem jelenti azt, hogy e kifejezésre vagy fordulatra nyomban le kellene csapni olyan értelemben, hogy az a döntéshozó általi prejudikálásra utal, ha a vitarendezési határozat egészének észszerű olvasata nem támasztja alá ezt az értelmezést.

74. Ha ezt az elvet a jelen ügyre alkalmazzuk, a vitarendezési határozatot pedig egészében elemezzük, az emberben mindenesetre az a benyomás marad fenn, hogy a Bizottság az indokolását akként fogalmazta meg, hogy az kétséget ébreszt a Pometon vétkességével kapcsolatos potenciális prejudikálást illetően, ezáltal pedig meghiúsítja a Pometonnal szemben felhozott vádak rendes eljárásban történő tisztességes vizsgálatát.

21 Lásd e tekintetben: a Törvényszék Icap ítélete, 259. pont.

22 Lásd e tekintetben: 2019. szeptember 5-i AH és társai (Ártatlanság vélelme) ítélet (C-377/18, EU:C:2019:670, 44. pont); Karaman ítélet, § 65.

23 Karaman ítélet, § 63.

75. A Törvényszék által a megtámadott ítélet 87. pontjában tett megállapítással ellentétben ugyanis nem zárható ki, hogy a vitarendezési határozat (38) preambulumbekezdésének megfogalmazása kétséget vet fel a Pometon vétkességével kapcsolatos potenciális prejudikálást illetően, amennyiben a Bizottság a vitarendezési határozat (49) preambulumbekezdésében egyrészt azt rögzíti, hogy „álláspontja szerint az Ervin, a Winoa és a Würth, a 4. részben bemutatott magatartásban való részvétel révén a Szerződés 101. cikke és az EGT-Megállapodás 53. cikke szerinti egységes és folyamatos jogsértésben vett részt", másrészt pedig azt, hogy a szóban forgó jogsértés főelemére – a közös hulladékfelárra – vonatkozó megállapodást a vitarendezési határozat 4. részének (38) preambulumbekezdése precízen bemutatja olyan megfogalmazásban, amely a Pometonra is utal. Azt a benyomást, hogy a Pometon részt vett a szóban forgó jogsértésben, tovább fokozza a vitarendezési határozat (39) preambulumbekezdése, amelyben a Bizottság megállapítja, hogy „az október 3-i találkozó résztvevői [– a (38) preambulumbekezdésben kifejezetten említett Winoa, Ervin és Pometon –] ezt követően kapcsolatba léptek két, acél koptatóanyagot gyártó német vállalkozással, az MTS-szel és a Würthszel, hogy *bevonják őket* az új hulladékfelár-számítási rendszerbe".[24] A „bevonják" kifejezés használata arra utal, hogy a másik három vállalkozás már – kivétel nélkül – részt vett a rendszerben.

76. A Pometon vétkességével kapcsolatos kétségeket a vitarendezési határozat (59) preambulumbekezdése is felveti, amely úgy szól, hogy „[a] 4. részben bemutatott tényállásból egyértelmű, hogy az Ervin, a Winoa, az MTS és a Würth olyan horizontális versenyellenes megállapodásban vett részt, amely az acél koptatóanyagok árversenye korlátozásának egyedüli versenyellenes célját szolgáló átfogó rendszer részét képezte. A (26)–(36) preambulumbekezdésben bemutatott átfogó rendszer keretében az Ervin, a Winoa, az MTS és a Würth összehangolta a magatartását annak érdekében, hogy az acél koptatóanyagok piacán alkalmazott árazással kapcsolatban megszüntesse a köztük fennálló bizonytalanságot."

77. A Bizottság azonban a vitarendezési határozat (26)–(36) preambulumbekezdésében közelebbről azt állapította meg, hogy „a Winoa, az Ervin és a Pometon a Garda-tónál (Olaszország) találkozott abból a célból, hogy egy mindannyiuk által alkalmazandó, egységes közös hulladékfelár-számítási modellben állapodjanak meg. *Egyetlen képlet használatát kötötték ki* […] A résztvevők e találkozót követően több e-mailt váltottak egymással, amelyekben részletesen összehangolták az új hulladékfelár-rendszer bevezetését és a *közös kezdőidőpontot*".[25] A Bizottság azt is megállapította, hogy az MTS és a Würth „nem vett részt a folyamat kezdeti lépéseiben, *amikor is a Winoa, az Ervin és a Pometon megállapodtak egymással*",[26] és hogy „[a] kapcsolatfelvételek teljes időtartama alatt a *felek* [– a Pometon vonatkozásában fennálló bármilyen kivétel nélkül –] szintén összehangolták az egyedi megrendelőkkel kapcsolatos tevékenységeiket".[27]

78. Jóllehet ténymegállapításokról van szó, a szóban forgó állítások – amelyek kifejezetten utalnak a Pometonra – mégis az alapját képezik a vitarendezési határozat (59) preambulumbekezdésében alkalmazott azon jogi minősítésnek, amely a horizontális versenyellenes megállapodások fennállására utal.

79. Ezenfelül a vitarendezési határozat indokolásából nem tűnik ki, hogy a Pometonra történő utalások milyen módon *szükségesek* a megállapodást kötő négy vállalkozás jogi felelősségének besorolásához. Épp ellenkezőleg, e négy vállalkozásnak a Bizottság által bemutatott rendszerben való részvétele elegendő volt a szóban forgó kartell megvalósításához. A vitatott határozatban foglaltakkal ellentétben[28] a vitarendezési határozatból nem tűnik ki, hogy a Pometon nélkülözhetetlen vagy akár konkrét szerepet

24 Kiemelés tőlem.

25 A vitarendezési határozat (28) preambulumbekezdése (kiemelés tőlem).

26 A vitarendezési határozat (29) preambulumbekezdése (kiemelés tőlem).

27 A vitarendezési határozat (36) preambulumbekezdése (kiemelés tőlem).

28 A Pometon kartell kialakulásában játszott konkrét szerepét illetően lásd például a vitatott határozat (35) és (36) preambulumbekezdését.

játszott volna a szóban forgó rendszer létrehozásában (nem úgy, mint például a Winoa, amelynek a vitarendezési határozat (30) preambulumbekezdése értelmében feladatát képezte, hogy az új hulladékfelárat havonta közölje a résztvevőkkel, és amely 2004 májusától a saját weboldalán is közzétette a hulladékfelárat).

80. Hasonlóképp, a vitarendezési határozat (37) preambulumbekezdését illetően minden tiszteletem ellenére nem találom meggyőzőnek a Törvényszék által a megtámadott ítélet 88. pontjában adott magyarázatot. Ebben az összefüggésben a Törvényszék csupán kijelentette, hogy mivel a Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy egységes és folyamatos jogsértés valósult meg, meg kellett jelölni a kartell egészének területi kiterjedését. A vitarendezési határozatból azonban nem tűnik ki, hogy a Pometon részvétele milyen mértékben játszott meghatározó – ennélfogva pedig a Karaman ítélet értelmében véve „szükséges” – szerepet a jogsértés területi kiterjedése szempontjából, jóllehet a vitarendezési határozat (37) preambulumbekezdése szerint e vállalkozásra egyértelműen kiterjed a megállapodás földrajzi kiterjedése.

81. Ilyen körülmények között, ha a vitarendezési határozatot egészében elemezzük, arra az álláspontra helyezkedem, hogy a Törvényszék helyesen nem vonhatta volna le a megtámadott ítélet 84. pontjában megfogalmazott azon következtetést, amely szerint a Pometonra történő hivatkozások objektíve nem kelthették annak gyanúját, hogy a Bizottság prejudikálta e vállalkozás vétkességét és felelősségét a kartell vonatkozásában a szóban forgó kartellben részt vevő négy másik vállalkozásnak címzett vitarendezési határozat szakaszától kezdve. Következésképpen a Törvényszék a megtámadott ítélet 90. és 103. pontjában tévesen állapította meg, hogy a Bizottság nem vádolható azzal, hogy a Pometon vonatkozásában megszegte volna a pártatlansági kötelezettségét, és hogy megsértette volna az ártatlanság vélelmének elvét a vitatott határozatban.

82. Az e téves jogalkalmazással kapcsolatos jogalap azonban nem feltétlenül hatásos. Ugyanis szem előtt kell tartani, hogy a vitatott határozat nem a vitarendezési határozat, hanem ehelyett az a határozat, amelyet a Bizottság az 1/2003 rendelet 7. cikke szerinti normál közigazgatási eljárás végén fogadott el. A vitarendezési határozat jogilag nem alapozza meg a vitatott határozatot, továbbá e két határozatot két önálló és független eljárás keretében fogadták el. A Pometon ártatlansága vélelmének a vitarendezési határozat elfogadásakor történő megsértése tehát nem feltétlenül hat ki közvetlenül a vitatott határozat jogszerűségére.

83. Ahogyan azt a Törvényszék az Icap ítéletében kifejtette, az a kérdés, hogy a Bizottság objektív pártatlanságának esetleges hiánya hatással lehetett-e a megtámadott határozat jogszerűségére, elválaszthatatlan attól a kérdéstől, hogy az említett határozatban tett megállapításokat megfelelően alátámasztják-e a Bizottság által előterjesztett bizonyítékok.[29] Másképpen megfogalmazva, mint az egyértelműen kitűnik az állandó ítélkezési gyakorlatból is, a Bizottság objektív pártatlanságának esetleges hiányában megnyilvánuló szabálytalanság csak akkor eredményezhetné a vitatott határozat megsemmisítését, ha bizonyítást nyerne, hogy e szabálytalanság hiányában e határozat tartalma eltérő lett volna.[30]

84. E megállapítás tehát annak függvénye, hogy miként értékeljük a fellebbező által felhozott azon többi fellebbezési jogalapot, amelyek a szóban forgó jogsértésben való részvétele jogilag megkövetelt módon történő bizonyítására vonatkoznak, vagyis a második és a harmadik fellebbezési jogalapot. Most ezekre a kérdésekre térhetünk rá.

29 Lásd e tekintetben a Törvényszék Icap ítéletének 276. pontját.

30 Lásd e tekintetben a Törvényszék Icap ítéletének 278. pontját.

1) A második fellebbezési jogalap, amely arra vonatkozik, hogy a Törvényszék a megtámadott ítéletben a Pometonnak a kartell első ágában való részvételét illetően tévesen alkalmazta a bizonyítási teherrel és az ártatlanság vélelmével kapcsolatos elveket, továbbá hiányos és ellentmondásos indokolást fejtett ki

85. A Pometon a második fellebbezési jogalappal lényegében előadja, hogy a megtámadott ítélet 129. pontjában szereplő állítással ellentétben a keresetében, különösen annak 23. lábjegyzetében vitatta a kartell első ágával kapcsolatos felelősségét. Másodszor, a Pometon vitatja a Törvényszék arra vonatkozó megállapítását, hogy a Bizottság a jogilag megkövetelt módon bizonyította, hogy a közös hulladékfelár automatikusan alkalmazandó, mivel a Pometon azt anélkül alkalmazhatta, hogy a versenytársainak egyikétől rendszeres információt kapott volna. A Pometon álláspontja szerint e következtetés bizonyos eseményeknek kizárólag a valószínűségén vagy a vélelmezésén alapul, ahogyan az a megtámadott ítélet 142., 144. és 145. pontjából is kitűnik.

86. Jóllehet igaz, hogy a Pometon a szóban forgó lábjegyzetben tagadta a kartellben való részvételt, nem hagyható figyelmen kívül, hogy a Bíróság előtt a válaszában kifejezetten elismerte, hogy részt vett a 2003. október 3-i találkozón. A közös hulladékfelár-rendszerre vonatkozó megállapodás e találkozó során született.

87. A Törvényszék e vitathatatlan tényezőből kiindulva, az iratanyagnak a megtámadott ítélet 143–145. pontjában azonosított különböző elemei alapján vonta le ugyanezen ítélet 160. pontjában azt a következtetést, amely szerint a fellebbezőnek a kartell első ágában való részvétele bizonyítást nyert. A fellebbező állításaival ellentétben a Törvényszék e célból bizonyos eseményeknek nem csupán a valószínűségére vagy a vélelmezésére támaszkodott. Épp ellenkezőleg, a Pometon által felhozott példákban a Törvényszék egyértelműen meghatározott bizonyítékok alapján vont le következtetést. A Törvényszék csupán második lépésben, az első megállapítással szemben felhozott érv elutasítása céljából használ – tagadó formában – olyan határozószót, mint a „valószínű” (a megtámadott ítélet 142. pontja szerint „nem valószínű”), vagy olyan kifejezést, mint a „semmilyen körülmény alapján sem lehet azt feltételezni” (144. pont).

88. Ilyen körülmények között – még anélkül is, hogy figyelembe venném azt, hogy a Pometon a második fellebbezési jogalapjával látszólag a tényállás Bíróság általi újbóli értékelését kéri, amire a Bíróság a fellebbezési eljárásban nem rendelkezik hatáskörrel, kivéve a bizonyítékok elferdítésének esetét,[31] vagyis olyan esetkört, amelyre a Pometon nem hivatkozott – arra az álláspontra helyezkedem, hogy a megtámadott ítélet 129–160. pontjának átfogó olvasatából az következik, hogy a Pometon felelősségét és a kartell első ágában való részvételét valóban bizonyos számú olyan egybeesésből és valószínűsítő körülményből következtették ki, amelyek együtt figyelembe véve a versenyszabályok megsértésének bizonyítékául szolgálhatnak.[32]

89. A fenti megfontolások tükrében tehát úgy vélem, hogy a Bizottság a jogilag megkövetelt módon bizonyította, hogy a Pometon részt vett a kartell első ágában, és hogy a Törvényszék nem sértette meg a második fellebbezési jogalap alátámasztása céljából felhozott elveket.

31 Lásd e tekintetben: 2017. december 14-i EBMA kontra Giant (China) ítélet (C-61/16 P, EU:C:2017:968, 33. pont); 2018. szeptember 13-i ANKO kontra Bizottság ítélet (C-173/17 P, nem tették közzé, EU:C:2018:718, 23. pont).

32 Lásd e tekintetben: 2017. január 26-i Bizottság kontra Keramag Keramische Werke és társai ítélet (C-613/13 P, EU:C:2017:49, 51. pont).

2) A harmadik fellebbezési jogalap, amely arra vonatkozik, hogy a Törvényszék a Pometon kartellben való részvételének időtartamával összefüggésben tévesen alkalmazta a bizonyítási teherrel és az ártatlanság vélelmével kapcsolatos elveket

90. A Pometon a kiszabott bírság csökkentésének érdekében másodlagosan felhozott harmadik fellebbezési jogalappal előadja, hogy a Törvényszék a Pometon kartellben való részvételének időtartamával összefüggésben tévesen alkalmazta a bizonyítási teherrel és az ártatlanság vélelmével kapcsolatos elveket. A fellebbező lényegében előadja, hogy a Törvényszék megfordította a bizonyítási terhet, amikor úgy ítélte meg, hogy a Pometon nem bocsátott rendelkezésre elegendő bizonyítékot a kartell megszakadására vonatkozóan, annak ellenére, hogy 2005. november 18. és 2007. március 20. között a Pometon és a kartell többi résztvevője között nem történt összejátszásra irányuló kapcsolatfelvétel.

91. Úgy vélem, a Törvényszék a megtámadott ítéletben e tekintetben nem alkalmazta tévesen a jogot. Épp ellenkezőleg, egyetértek az ítélkezési gyakorlatából eredő azon állásponttal, amely szerint az a kérdés, hogy az említett időszak elegendően hosszú-e a jogsértés megszakításához, vagy sem, nem vizsgálható absztrakt módon, hanem épp ellenkezőleg, a kérdéses kartell működésével összefüggésben kell értékelni. [33]

92. A jelen ügyben azonban a Törvényszék a megtámadott ítélet 308. pontjában megállapította – anélkül, hogy ennek érdemben ellentmondtak volna –, hogy e kartellt a hulladékfelár automatikus alkalmazása, továbbá a kartell két ága közötti szoros kapcsolatok jellemezték, illetve az, hogy a német piacon kívül a résztvevők között az egyedi ügyfelekkel kapcsolatos koordináció érdekében fenntartott kapcsolatok nem öltöttek strukturált szervezeti formát, hanem eseti kapcsolatokra került sor, kizárólag vita esetén.

93. Az állandó ítélkezési gyakorlatból viszont az következik, hogy a jogellenes kezdeményezés vállalkozás általi hallgatólagos jóváhagyása – anélkül, hogy nyilvánosan elhatárolódna a tartalmától, vagy feljelentené a közigazgatási hatóságoknak – azzal a hatással jár, hogy bátorítja a jogsértés folytatását, és veszélyezteti a leleplezését. Ez a részesség a jogsértésben való részvétel passzív módját valósítja meg, és ezért az egységes megállapodás keretében a vállalkozás felelősségét vonja maga után. Az a körülmény, hogy egy vállalkozás nem a versenyellenes célú találkozó eredményeinek megfelelően cselekszik, szintén nem hárítja el a kartellben való részvételéért való felelősségét, kivéve, ha a vállalkozás nyilvánosan elhatárolódott annak tartalmától. [34] E tekintetben annak értékelése érdekében, hogy valamely vállalkozás ténylegesen elhatárolódott-e, a kartell többi résztvevőjének az érintett vállalkozás szándékával kapcsolatos értelmezése meghatározó annak mérlegelése tekintetében, hogy e vállalkozás valóban el kívánt-e határolódni a jogellenes megállapodástól. [35]

94. A Törvényszék tehát a jelen ügyben a megtámadott ítélet 306. pontjában helyesen állapította meg, hogy a kérdés az, hogy a Pometon és a többi résztvevő közötti kapcsolat hiánya kellően hosszú volt-e ahhoz, hogy lehetővé tegye az utóbbi felek számára a Pometon arra irányuló szándékának értelmezését, hogy megszakítja a kartellben való részvételét.

95. Ebben az összefüggésben meg kell jegyezni, hogy a „nyilvános elhatárolódás” fogalma olyan ténybeli helyzetnek felel meg, amelynek fennállását a Törvényszék esetről esetre állapítja meg, az elé terjesztett bizonyos egybeesések és valószínűsítő körülmények figyelembevételével, valamint a releváns bizonyítékok és valószínűsítő körülmények összességének átfogó értékelését követően. Amennyiben e

33 Lásd e tekintetben: 2010. május 19-i IMI és társai kontra Bizottság ítélet (T-18/05, EU:T:2010:202, 89. pont), amelyre a Törvényszék a megtámadott ítélet 305. pontjában hivatkozik.

34 Lásd e tekintetben: 2004. január 7-i Aalborg Portland és társai kontra Bizottság ítélet (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P és C-219/00 P, EU:C:2004:6, 84. és 85. pont); 2005. június 28-i Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ítélet (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P és C-213/02 P, EU:C:2005:408, 143. és 144. pont); 2017. január 26-i Duravit és társai kontra Bizottság ítélet (C-609/13 P, EU:C:2017:46, 136. pont).

35 Lásd e tekintetben: 2016. január 20-i Toshiba Corporation kontra Bizottság ítélet (C-373/14 P, EU:C:2016:26, 62. pont).

bizonyítékok megszerzése szabályszerűen történt, továbbá az általános jogelveket, valamint a bizonyítási teherre és a bizonyításfelvételre vonatkozó eljárási szabályokat tiszteletben tartották, kizárólag a Törvényszék feladata annak mérlegelése, hogy a hozzá benyújtott bizonyítékoknak milyen bizonyító erőt kell tulajdonítani. A fentiek szerint e mérlegelés tehát, eltekintve e bizonyítékok elferdítésétől, nem minősül a Bíróság felülvizsgálata alá tartozó jogkérdésnek. [36]

96. A jelen ügyben megemlítendő, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 309. pontjában mindenekelőtt megjegyezte, hogy a fellebbező nem hivatkozott egy olyan körülményre sem, amely alapján feltételezni lehetne, hogy az összejátszásra irányuló kapcsolatok mindazonáltal elengedhetetlenek voltak annak érdekében, hogy megszakítás nélkül folytassa részvételét a kartellben a 2005. június 9. és 2007. március közötti időszak folyamán. A Törvényszék ezt követően a megtámadott ítélet 310. pontjában abból, hogy a közös hulladékfelár-rendszer a Pometontól származott, és a Pometon aktívan hozzájárult annak megvalósításához, arra a következtetésre jutott, hogy a fellebbező részvételének esetleges hiányát a találkozókon, illetve más összejátszásra irányuló kapcsolatokban a többi résztvevő nem értelmezhette a kartelltől való elhatárolódásként. Végezetül, a Törvényszék a megtámadott ítélet 311. pontjában megállapította, hogy a Pometon aktív szerepet játszott a 2007. május 16-i milánói (Olaszország) találkozó előkészítésében, és nem jelentette be előre a kartell többi résztvevője számára, hogy átruházza a koptatóanyagok ágazatában fennálló tevékenységi ágát, ami a Pometon jogellenes magatartásának folyamatosságát tanúsítja.

97. A Törvényszék ezért a tényállás és a bizonyítékok értékelése alapján a megtámadott ítélet 313. pontjában arra a következtetésre jutott, hogy semmi nem utal arra, hogy a Pometon elhatárolódott a kartelltől, és hogy a Bizottság a jogilag megkövetelt módon bizonyította, hogy a Pometon nem szakította meg részvételét a szóban forgó egységes és folyamatos jogsértésben.

98. A fenti megfontolásokra tekintettel úgy vélem, hogy a Pometon a harmadik fellebbezési jogalap révén – legalábbis részben – arra igyekszik rávenni a Bíróságot, hogy a Törvényszék által a megtámadott ítéletben a bizonyítékokra vonatkozóan elvégzett mérlegelést a sajátjával helyettesítse. E tekintetben megjegyzendő, hogy a szóban forgó dokumentumok vizsgálata nem tár fel egyértelmű elferdítést. Mivel tehát álláspontom szerint a Törvényszék nem alkalmazta tévesen a jogot a Pometon szóban forgó jogsértésben való részvétele időtartamának értékelése során, úgy vélem, hogy a harmadik fellebbezési jogalapot részben mint megalapozatlant, részben pedig mint elfogadhatatlant el kell utasítani.

c) Az első fellebbezési jogalapra vonatkozó következtetés

99. A vitarendezési határozat egészére tekintettel arra a következtetésre jutottam, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 84. pontjában nem juthatott volna arra a következtetésre, hogy a Pometonra történő hivatkozások objektíve nem kelthették annak gyanúját, hogy a Bizottság prejudikálta e vállalkozás vétkességét és felelősségét a kartell vonatkozásában a szóban forgó kartellben részt vevő négy másik vállalkozásnak címzett vitarendezési határozat szakaszától kezdve.

100. Következésképpen úgy vélem, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 90. és 103. pontjában tévesen alkalmazta a jogot, amikor megállapította, hogy a Bizottság nem vádolható azzal, hogy a Pometon vonatkozásában megszegte volna a pártatlansági kötelezettségét, és hogy megsértette volna az ártatlanság vélelmének elvét a vitatott határozatban.

101. Mindazonáltal arra az álláspontra helyezkedek, hogy az első fellebbezési jogalap hatástalan. Az ugyanis, hogy a Bizottság a vitarendezési határozat meghozatalakor objektíve nem volt pártatlan, nem hat ki a vitatott határozat érvényességére, mivel magukat a vitatott határozatban tett megállapításokat a Bizottság által rendelkezésre bocsátott bizonyítékok kellően alátámasztják.

36 Lásd e tekintetben: 2016. január 20-i Toshiba Corporation kontra Bizottság ítélet (C-373/14 P, EU:C:2016:26, 63. pont).

102. Ennélfogva tehát úgy vélem, hogy az első fellebbezési jogalapot, valamint a második és a harmadik fellebbezési jogalapot is el kell utasítani.

B. Az egyenlőség elvének a bírság megállapítása során történő megsértésével és az e tekintetben ellentmondásos és elégtelen indokolással kapcsolatos negyedik fellebbezési jogalap

1. A felek érvei

103. A Pometon a negyedik fellebbezési jogalapjával előadja, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 365–396. pontjában megsértette az egyenlőség elvét és/vagy az indokolási kötelezettségét a bírság meghatározásának módjával. A fellebbező állítása szerint így a Törvényszék a bírság vonatkozásában olyan mértékű csökkentést alkalmazott, amely nem felel meg a vitarendezésben részt vevő feleknek biztosított bírságcsökkentés mértékének.

104. Jóllehet a Törvényszék az indokolási kötelezettség megsértése folytán törölte a Bizottság által megállapított bírságot, és újra kiszámította a Pometonnal szemben a 2006. évi iránymutatás 37. pontja alapján kiszabott bírság összegét, a fellebbező előadja, hogy az alkalmazott bírságcsökkentés új mértéke – 60% helyett 75% – továbbra sem felel meg a szóban forgó kartellben részt vevő többi félnek biztosított bírságcsökkentés mértékének.[37]

105. A fellebbező – a Törvényszék által végzett azon értékelések alapján, amelyek értelmében a Pometon egyéni felelőssége, a jogsértő magatartásának az árversenyre gyakorolt hatása és mérete a Winoához képest kevésbé jelentős – azzal érvel, hogy a neki felróható jogsértés kevésbé súlyos, mint a Winoa által elkövetett jogsértés. Ilyen körülmények között a Pometon úgy véli, a Törvényszék megsértette az egyenlő bánásmód elvét azzal, hogy eltérő helyzeteket azonosan kezelt. Épp ellenkezőleg, a Törvényszéknek olyan mértékű csökkentést kellett volna alkalmaznia a Pometonnal szemben, amely a Bizottság által a Winoának biztosított 75%-os és az MTS-nek biztosított 90%-os mértékű bírságcsökkentés közé esik.

106. A Bizottság álláspontja szerint e fellebbezési jogalap elfogadhatatlan, mivel a fellebbező e jogalap keretében azt kéri, hogy a Bíróság érdemben vizsgálja felül a Törvényszék által kiszabott bírságot, amire a Bíróság nem rendelkezik hatáskörrel. A Bizottság álláspontja szerint a Bíróság nem teheti meg, hogy méltányossági okból saját értékelésével helyettesítse a Törvényszék értékelését, amely korlátlan felülvizsgálati jogkörében dönt a vállalkozásokra az uniós jog megsértése miatt kiszabott bírságok összegéről.

107. A Bizottság mindenesetre úgy véli, hogy a negyedik fellebbezési jogalap megalapozatlan, mivel a Törvényszék helyesen gyakorolta a korlátlan felülvizsgálati jogkörét, és tiszteletben tartotta az egyenlőség elvét azáltal, hogy figyelembe vette az összes ténybeli körülményt. Ráadásul a Törvényszék azáltal, hogy részletes magyarázattal szolgált az alkalmazott módszerekről és azokról a tényezőkről, amelyeket a bírság összegét megállapító határozatában figyelembe vett, kellően megindokolta a korlátlan felülvizsgálati jogkörének gyakorlása útján elfogadott határozatot.

37 A Bizottság a vitarendezési határozatban a Würthöt 67%-os, a Winoát és az Ervint 75%-os, míg az MTS-t 90%-os bírságcsökkentésben részesítette.

2. Elemzés

a) A negyedik fellebbezési jogalap elfogadhatóságáról

108. A Bizottság álláspontja szerint a negyedik fellebbezési jogalap elfogadhatatlan, mivel a fellebbező arra kéri a Bíróságot, hogy érdemben vizsgálja felül a Törvényszék által kiszabott bírságot.

109. Igaz, hogy a Bíróságnak nem feladata, amikor a fellebbezés keretében jogkérdésekről határoz, hogy méltányossági okból saját értékelésével helyettesítse a Törvényszék értékelését, amely korlátlan felülvizsgálati jogkörében dönt a vállalkozásokra az uniós jog megsértése miatt kiszabott bírságok összegéről.[38] Így a bírság összegének nem megfelelő jellege folytán csak akkor lehetne megállapítani, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, ha a Bíróság úgy ítélné meg, hogy a szankció mértéke nem csupán nem megfelelő, hanem oly mértékben eltúlzott, hogy az már aránytalan.[39]

110. Amennyiben viszont a fellebbező a negyedik fellebbezési jogalapjával másodlagosan azt kéri, hogy a Bíróság gyakorolja a saját korlátlan felülvizsgálati jogkörét annak érdekében, hogy csökkentse a megállapított bírság összegét, ezt csak annak következtében teszi, hogy a Törvényszék megsértette az egyenlőség elvét.

111. E tekintetben az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a korlátlan felülvizsgálati jogkör gyakorlása a bírságok megállapítása során nem járhat az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésébe ütköző megállapodásban részt vevő vállalkozások közötti hátrányos megkülönböztetéssel.[40] Az egyenlőség elvének a Törvényszék általi megsértésére vonatkozó állítás – mint olyan – tehát olyan jogkérdés, amely fellebbezési eljárás keretében a Bíróság elé terjeszthető.

b) A jogalap érdeméről

112. Először is, az 1/2003 rendelet 23. cikkének (3) bekezdése akként rendelkezik, hogy a versenyjog megsértéséért kiszabandó bírság mértékének meghatározásakor tekintetbe kell venni mind a jogsértés súlyát, mind annak időtartamát.

113. E tekintetben az állandó ítélkezési gyakorlatból az következik, hogy a bírságok összegének meghatározása érdekében figyelembe kell venni a jogsértések időtartamát, és az összes olyan tényezőt, amely hatással lehet a jogsértések súlyának értékelésére, mint például az egyes vállalkozások magatartása, az összehangolt magatartások létrehozásában játszott szerepük, az e magatartásokból származó előnyük, a méretük és az érintett termékek értéke, valamint az, hogy az ilyen típusú jogsértések milyen kockázatot jelentenek az Európai Unió számára.[41]

114. A Bíróság azonban arra is emlékeztetett, hogy egyrészt a jogsértés súlyát egyedileg kell értékelni, másrészt pedig a jogsértés súlyának értékelése során kötelezően figyelembe veendő szempontoknak nem létezik kötelező jellegű vagy kimerítő listája.[42]

38 Lásd e tekintetben: 2012. november 22-i E.ON Energie kontra Bizottság ítélet (C-89/11 P, EU:C:2012:738, 125. pont).

39 Lásd e tekintetben: 2012. november 22-i E.ON Energie kontra Bizottság ítélet (C-89/11 P, EU:C:2012:738, 126. pont); 2017. január 26-i Zucchetti Rubinetteria kontra Bizottság ítélet (C-618/13 P, EU:C:2017:48, 43. pont).

40 Lásd e tekintetben: 2014. április 10-i Bizottság kontra Siemens Österreich és társai és Siemens Transmission & Distribution és társai kontra Bizottság ítélet (C-231/11 P–C-233/11 P, EU:C:2014:256, 105. pont); 2014. november 12-i Guardian Industries és Guardian Europe kontra Bizottság ítélet (C-580/12 P, EU:C:2014:2363, 75. pont); 2014. december 18-i Bizottság kontra Parker Hannifin Manufacturing és Parker-Hannifin ítélet (C-434/13 P, EU:C:2014:2456, 77. pont).

41 Lásd e tekintetben: 2011. december 8-i Chalkor kontra Bizottság ítélet (C-386/10 P, EU:C:2011:815, 56. pont); 2017. január 26-i Zucchetti Rubinetteria kontra Bizottság ítélet (C-618/13 P, EU:C:2017:48, 42. pont); 2018. szeptember 26-i Infineon Technologies kontra Bizottság ítélet (C-99/17 P, EU:C:2018:773, 196. pont).

42 Lásd e tekintetben: 2018. szeptember 26-i Infineon Technologies kontra Bizottság ítélet (C-99/17 P, EU:C:2018:773, 196. és 198. pont).

115. Másodszor, közelebbről a negyedik fellebbezési jogalap érdemét illetően nem fér kétség ahhoz, hogy az egyenlő bánásmód elvének tiszteletben tartását a Bíróság és a Törvényszék biztosítja többek között a versenyjogi jogsértések miatt kiszabott bírságok területén.[43]

116. Ugyanis az egyenlő bánásmód elve az uniós jog általános elve, amelyet a Charta 20. és 21. cikke rögzít. Az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében ez az elv megköveteli, hogy a hasonló helyzeteket ne kezeljék eltérő módon, és hogy az eltérő helyzeteket ne kezeljék azonos módon, hacsak ez a bánásmód objektíve nem igazolható.[44] Ezenfelül a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából következik az is, hogy a bírság összegének megállapítása érdekében eltérő számítási módszerek alkalmazása nem járhat az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése szerinti megállapodásban vagy összehangolt magatartásban részt vevő vállalkozások közötti hátrányos megkülönböztetéssel.[45]

117. Harmadszor, ahogyan azt már említettem, ugyanez az elv vonatkozik az uniós bíróságokra a korlátlan felülvizsgálati jogkörük gyakorlását illetően. Annak gyakorlása során ugyanis a Bizottság mérlegelését a saját mérlegelésükkel helyettesíthetik, következésképpen pedig a bírságot törölhetik, csökkenthetik vagy növelhetik,[46] anélkül hogy kötve volnának a Bizottság által az iránymutatásokban meghatározott, tájékoztató jellegű szabályokhoz, noha ez utóbbiak iránymutatásul szolgálhatnak az uniós bíróságok számára korlátlan felülvizsgálati jogkörük gyakorlása során.[47]

118. Jóllehet a Bíróság vagy a Törvényszék feladata, hogy a bírság összegének megállapítása érdekében maguknak értékeljék az ügy körülményeit és a szóban forgó jogsértést, a korlátlan felülvizsgálati jogkör gyakorlása a kiszabott bírságok összegének megállapítása során nem járhat az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésébe ütköző megállapodásban vagy összehangolt magatartásban részt vevő vállalkozások közötti hátrányos megkülönböztetéssel.[48]

119. Ilyen körülmények között számomra úgy tűnik, a Törvényszék nem alkalmazta tévesen a jogot, amikor megállapította, hogy:

– először is, a korlátlan felülvizsgálati jogköre keretében a Törvényszéknek kell meghatároznia a bírság alapösszege kivételes kiigazításának megfelelő mértékét, az ügy összes körülményének figyelembevételével (a megtámadott ítélet 369. pontja),

– másodszor, a Törvényszéket kizárólag a jogsértés súlyára és időtartamára vonatkozó szempontok korlátozták (a megtámadott ítélet 371. pontja), és

– harmadszor, mivel az időtartamot az alapösszegben vették figyelembe – amelyet a Pometon nem vitatott –, a jogsértés súlyának értékelése során helyénvaló volt figyelembe venni a Pometon egyéni felelősségét, valamint azon képességét, hogy jogsértő magatartása révén sértse a koptatóanyagok piacán zajló versenyt, a méretét, e különböző tényezők mindegyikét összehasonlítva a kartellben részt vevő többi vállalkozás felelősségével és egyéni helyzetével (a megtámadott ítélet 376. pontja).

43 Lásd e tekintetben: 2014. június 12-i Deltafina kontra Bizottság ítélet (C-578/11 P, EU:C:2014:1742, 75. pont).

44 Lásd e tekintetben: 2013. július 11-i Ziegler kontra Bizottság ítélet (C-439/11 P, EU:C:2013:513, 132. pont); 2017. január 26-i Zucchetti Rubinetteria kontra Bizottság ítélet (C-618/13 P, EU:C:2017:48, 38. pont).

45 Lásd e tekintetben: 2013. július 11-i Ziegler kontra Bizottság ítélet (C-439/11 P, EU:C:2013:513, 133. pont); 2014. november 12-i Guardian Industries és Guardian Europe kontra Bizottság ítélet (C-580/12 P, EU:C:2014:2363, 62. pont); 2017. január 26-i Zucchetti Rubinetteria kontra Bizottság ítélet (C-618/13 P, EU:C:2017:48, 38. pont).

46 Lásd e tekintetben: 2012. november 6-i Otis és társai ítélet (C-199/11, EU:C:2012:684, 62. pont); 2014. november 12-i Guardian Industries és Guardian Europe kontra Bizottság ítélet (C-580/12 P, EU:C:2014:2363, 78. pont).

47 Lásd e tekintetben: 2016. január 21-i Galp Energía España és társai kontra Bizottság ítélet (C-603/13 P, EU:C:2016:38, 90. pont).

48 Lásd a 40. lábjegyzetben hivatkozott ítélkezési gyakorlatot.

120. Ennek során a Törvényszék *formálisan* megfelelt a korlátlan felülvizsgálati jogkörére irányadó szabályoknak, miközben *a priori* megőrizte az érintett vállalkozások közötti egyenlőséget azzal, hogy a vitarendezési eljárásban történő részvételükből adódó sajátosságot figyelembe vette a vitarendezési eljárások lefolytatásáról szóló közlemény 32. pontjában előírt 10%-os konkrét bírságcsökkentés révén. Ezzel együtt mégis úgy vélem, hogy a Törvényszék megsértette az egyenlőség elvét azzal, hogy a bírság csökkentésének értékelése során aránytalan jelentőséget tulajdonított a vállalkozás méretével kapcsolatos követelménynek.

121. A Törvényszék ugyanis a fent említett kritériumok közül az első két kritérium – jelesül a Pometon egyéni felelőssége és a jogsértő magatartása által az árversenyre gyakorolt konkrét hatás – elemzésének végén egyrészt a megtámadott ítélet 382. pontjában arra a következtetésre jut, hogy a Pometon „az Ervintől és a Winoától eltérően, de az MTS-hez és a Würthhöz hasonlóan összességében korlátozottabb szerepet játszott a kartellben”, másrészt pedig a megtámadott ítélet 386. pontjában arra, hogy az EGT-ben elért különös értékesítések értékének említett összehasonlításából az tűnik ki, hogy „a Pometon jogsértésben képviselt súlya négyszer kisebb, mint a Winoáé, de viszonylag közel áll a MTS-éhez és jóval nagyobb, mint az Erviné és a Würthé”. A Törvényszék ezért kizárólag a harmadik kritériumra – jelesül a vállalkozás méretére – tekintettel jegyzi meg a megtámadott ítélet 390. pontjában, hogy a fellebbező az MTS-től eltérő helyzetben volt, mivel a kartellben való teljes körű részvétel utolsó évében a forgalma 99 890 000 euró volt az MTS 25 082 293 euró összegű forgalmához képest.

122. A Törvényszék azonban ezt az elemzést a megtámadott ítélet 393. pontjában annak megállapításával zárja le, hogy „az ügy fent hivatkozott körülményei összességének helyes értékelése alapján a Pometon részére a bírság enyhítő körülmények alapján kiigazított, a megtámadott határozatban rögzített alapösszegét kivételes jelleggel 75%-kal csökkenteni kell.”

123. Úgy vélem, hogy a Törvényszék megsértette az egyenlő bánásmód elvét azzal, hogy a Pometon számára ugyanazt a kivételes mértékű bírságcsökkentést biztosította, mint az Ervinnek és a Winoának, amikor a háromból két kritérium alapján megállapította, hogy a Pometon helyzete hasonló az MTS helyzetéhez. Úgy vélem, a Törvényszék a saját számítási módszerének következetlen alkalmazása révén hátrányosan megkülönböztette az azonos kartellben részt vevő különböző vállalkozásokat.

124. E tekintetben megjegyzem, hogy a Pometon helyzete MTS helyzetétől való megkülönböztetésének egyetlen kritériuma a teljes forgalmon alapul, míg a Törvényszék a megtámadott ítélet 384. és 392. pontjában kifejezetten kifejtette, hogy az, hogy a Bizottság döntő súllyal vett figyelembe globálisan egy másik kritériumot – jelesül az érintett vállalkozás globális különös értékesítéseit –, nem volt megfelelő, mivel az EGT-ben teljesített különös értékesítések jobban tükrözik e vállalkozás gazdasági súlyát a jogsértésben, illetve azt a kárt, amelyet a versenynek okozott.

125. Ezenfelül, bár az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a Bizottság a bírság összegének meghatározása érdekében figyelembe veheti nem csupán a vállalkozás teljes forgalmát, amely – még ha hozzávetőleges és hiányos is – információval szolgál a vállalkozás méretéről és gazdasági erejéről, hanem e forgalomnak a jogsértés tárgyát képező termékekből származó részét is, amely tehát a jogsértés terjedelméről nyújt tájékoztatást,[49] de a többi tényezőhöz képest nem tulajdoníthat aránytalan jelentőséget a forgalomnak.[50] Ugyanakkor úgy tűnik, a Törvényszék egyértelműen erre a következtetésre jut a megtámadott ítélet 393. pontjában, mivel a Pometon a Winoával azonos mértékű kivételes bírságcsökkentésben részesül annak ellenére, hogy a három alkalmazott kritérium közül kettő alapján a Winoa jogsértő magatartása súlyosabb a Pometon jogsértő magatartásánál.

49 Lásd e tekintetben: 2014. november 12-i Guardian Industries és Guardian Europe kontra Bizottság ítélet (C-580/12 P, EU:C:2014:2363, 54. pont); 2015. július 9-i InnoLux kontra Bizottság ítélet (C-231/14 P, EU:C:2015:451, 47. pont); 2016. szeptember 7-i Pilkington Group és társai kontra Bizottság ítélet (C-101/15 P, EU:C:2016:631, 17. pont).

50 Lásd e tekintetben: 2005. június 28-i Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ítélet (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P és C-213/02 P, EU:C:2005:408, 257. pont).

126. Ilyen körülmények között a fenti megfontolások tükrében arra a következtetésre jutok, hogy a Pometon által a fellebbezésének alátámasztása céljából felhozott negyedik jogalapnak helyt kell adni, amennyiben az az egyenlő bánásmód elvének megsértését állítja. Következésképpen úgy vélem, hogy a fellebbezésnek helyt kell adni, és a megtámadott ítéletet hatályon kívül kell helyezni annyiban, amennyiben az a bírság alapösszege tekintetében alkalmazott kivételes bírságcsökkentés mértékét 75%-ban állapítja meg, következésképpen a Pometonnal szemben kiszabott bírság összegét 3 873 375 euróban állapítja meg.

VII. A Törvényszék előtti eljárás

127. Az Európai Unió Bírósága alapokmányának 61. cikke értelmében, ha a fellebbezés megalapozott, a Bíróság – amennyiben a Törvényszék határozatát hatályon kívül helyezi – az ügyet maga is érdemben eldöntheti, ha a per állása megengedi.

128. Ez a helyzet a jelen ügyben, mivel a bírság kivételes csökkentése összegének értékeléséhez szükséges kritériumot és információt a Törvényszék meghatározta, anélkül hogy e tekintetben tévesen alkalmazta volna a jogot. A Bíróság tehát a kereset elbírálásához szükséges valamennyi információval rendelkezik.

129. A bírság összegének csökkentését, konkrétabban a jogsértés súlyát illetően – a Pometon megerősítette, hogy a negyedik fellebbezési jogalap keretében nem vitatta a jogsértés időtartamát [51] – a szóban forgó kartellben részt vevő öt vállalkozásra vonatkozóan a Bíróság rendelkezésére álló információból úgy tűnik, hogy a Pometon helyzete az egyéni felelősségre és a jogsértő magatartása által az árversenyre gyakorolt konkrét hatásra tekintettel hasonló az MTS helyzetéhez. Ha azonban figyelembe vesszük a releváns teljes forgalmat – amely az érintett vállalkozások méretére és gazdasági erejére utal -, akkor a Pometon forgalma négyszer meghaladja az MTS forgalmát.

130. E kritériumok alapján, továbbá annak érdekében, hogy biztosított legyen a szóban forgó kartellben részt vevő vállalkozások közötti egyenlő bánásmód elvének tiszteletben tartása, úgy vélem, hogy a 2006. évi iránymutatás 37. pontja alapján a Pometonnak biztosított bírságcsökkentés mértékének 75% és 90% közé, vagyis a Winoa számára biztosított és az MTS számára biztosított mérték közé kell esnie.

131. Ilyen körülmények között a jelen ügyben felvetődő összes ténybeli és jogi megfontolásra tekintettel azt javaslom a Bíróságnak, hogy a Pometonnal szemben kiszabott bírság tekintetében alkalmazzon 83%-os, vagyis a Winoának biztosított 75% és az MTS számára biztosított 90% közé eső mértékű csökkentést. A javasolt csökkentésre tekintettel azt javaslom, hogy az így csökkentett bírság 2 633 895 euró összegnek feleljen meg.

VIII. Költségek

132. A Bíróság eljárási szabályzata 184. cikkének (2) bekezdése alapján, ha a fellebbezés megalapozott, és a Bíróság maga hoz a jogvita kapcsán végleges határozatot, a Bíróság határoz a költségekről.

133. A Bíróság eljárási szabályzata 138. cikkének (1) bekezdése alapján – amely ugyanezen szabályzat 184. cikkének (1) bekezdése értelmében a fellebbezési eljárásra is alkalmazandó – a Bíróság a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. Az eljárási szabályzat 138. cikkének (3) bekezdése alapján részleges pernyertesség esetén mindegyik fél maga viseli saját költségeit. Azonban, ha az ügy körülményei alapján indokoltnak látszik, a Bíróság határozhat úgy, hogy a fél saját költségein felül viseli a másik fél költségeinek egy részét is.

51 A Pometon válaszának 31. pontja.

134. Mivel a jelen fellebbezési eljárásban a Pometon részben pernyertes, helyénvalónak tűnik úgy határozni, hogy a Bizottságnak mind az elsőfokú, mind pedig a fellebbezési eljárásban felmerült saját költségein kívül viselnie kelljen a fellebbező részéről e két eljárással összefüggésben felmerülő költségek felét is. Következésképpen a Pometon maga viseli az említett eljárásokban felmerült saját költségeinek felét.

IX. Végkövetkeztetés

135. A fenti megfontolások fényében azt javasom a Bíróságnak, hogy a következőképpen határozzon:

– helyezze hatályon kívül az európai Unió Törvényszékének 2019. március 28-i Pometon kontra Bizottság ítéletét (T-433/16, EU:T:2019:201) abban a részében, amelyben a Törvényszék a Pometon SpA-val szemben kiszabott bírság összegének megállapításánál megsértette az egyenlő bánásmód elvét, a bírság alapösszege tekintetében alkalmazott kivételes bírságcsökkentés mértékét 75%-ban határozta meg, a Pometonnal szemben kiszabott bírság összegét 3 873 375 euró összegben állapította meg, és úgy határozott, hogy a felek maguk viselik saját költségeiket;

– a Pometonnal szemben kiszabott bírság alapösszege vonatkozásában alkalmazzon 83%-os mértékű csökkentést, és a bírságot ennek megfelelően 2 633 895 euró összegben állapítsa meg;

– a fellebbezést ezt meghaladó részében utasítsa el;

– az Európai Bizottságot kötelezze arra, hogy az elsőfokú eljárással és a fellebbezési eljárással kapcsolatban felmerülő saját költségeinek viselése mellett a két eljárással összefüggésben fizesse meg a Pometon részéről felmerülő költségek felét;

– kötelezze a Pometont az ezen eljárásokkal kapcsolatban felmerülő költségei felének viselésére.